

LUOTTOKOIRA SEPI

poisti pelon

Teksti: Marianne Tenhami
Kuva: Kaisa Penttilän arkisto

Opaskoira on Kaisa Penttilälle välttämätön liikkumisen apuväline työmatkoilla sekä muilla hänen käyttämillään reiteillä.

Espoon Kilossa perheineen asuva **Kaisa Penttilä**, 55, työskentelee it-asiantuntijana Näkövammaisten liitossa. Työpaikkaansa Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus lirikseen hän liikkui ennen valkoisen kepin avulla, mutta vuodesta 2011 lähtien liikkumisen apuvälineenä on ollut opaskoira Sepi, joka opastaa käyttäjänsä myös työmatkoilla kautta Suomen. Kymmenvuotiaalla Sepillä on vielä pari työvuotta jäljellä. Kaisa kuitenkin murehtii jo nyt sitä, että opaskoira jää eläkkeelle. Se kun on korvaamaton liikkumisen apuväline niin työmatkoilla kuin muillakin hänen monista reiteistään.

- Ilman opaskoiraan itsenäisen liikkumiseni on mahdotonta. Ilman sitä joudun käyttämään paljon enemmän epävarmaa kuljetuspalvelua, hän toteaa surullisena.

Kolme reittivaihtoehtoa

Retinitis pigmentosaa sairastavan Kaisan näkö alkoi heiketä hänen ollessaan 25-vuotias. 35-vuotiaana liikkumisenä-

kö oli niin heikko, että mukaan kuvaan tuli valkoinen keppi. Viimeisen yhdeksän vuoden ajan valjaissa on ollut vaalea labradoriuross Opas Sepi.

Kaisan työpäivistä työmatkoineen tulee helposti jopa 12 tunnin pituisia. Tästä huolimatta hän kulkee työmatkat lirikseen ja takaisin kotiin käyttäen julkisia liikennevälineitä.

- Kuljetuspalveluiden tulevaisuus täällä Espoossa huolestuttaa minua todella paljon. Niinpä olen valinnut asuinpaikkani niin, että minulla on julkinen liikenne tavoitettavissani. Työmatkallani lirikseen voin valita kolmesta vaihtoehdosta. Menemme Sepin kanssa bussilla Urheilupuiston metroasemalle, josta metrolla lirikseen. Toisen vaihtoehto on kävellä Kilon tai Keran juna-asemalle ja matkustaa junalla Rautatieasemalle ja sieltä metrolla lirikseen. Jos lähdemme mieheni kanssa aamulla yhtäaikaan kotoa, hän jättää Sepin ja minut lähimmälle bussin 550 pysäkille, jolla pääsemme suoraan Itäkeskukseen ja siitä onkin enää lyhyt kävely lirikseen. Kuhunkin reittiin kuluu noin tunti 10 tai tunti 15 minuuttia, kuvailee opaskoirankäyttäjä työmatkareittejään.

Kaisan suosikkireitti on tulla bussilla 550 Itäkeskukseen ja kävellä sieltä lirikseen.

- Bussissa 550 on nykyään pysäkki-kuulutukset, mikä on todella suuri apu silloin kun ne toimivat. Bussissa voin istua rauhassa 50 minuuttia vaihtamatta liikennevälineestä toiseen. Voin käyttää sen ajan vaikkapa somettamiseen tai erilaisten it-sovellusten tutkimiseen. Olen opiskellut kaikkien käyttämieni, uusien sovellusten käytön työmatkan aikana, koska työaikana tähän ei ole aikaa, hän perustelee.

Bussinkuljettajat eivät pysähdy kohdalle eivätkä sano poistumispyysäkkejä

Reittiohjausta Kaisa ja Sepi ovat saaneet työmatkoille eri tavoin. Sepin saadessaan koirankäyttäjä opetteli Näkövammaisten liiton Opaskoirakoulun kouluttajan kanssa reitin juna-asemalle, matkustamaan junalla Rautatieasemalle, vaihtamaan siellä metron ja kävelemään lirikseen. Kävelyreitti kotoa juna-asemallekin tietysti opeteltiin. Niissäkin kun on muutama eri vaihtoehto.

- Se oli pitkä opettelu koiralle, koska reitillä on kävelyn lisäksi monta eri liikennevälinettä ja vaihtoa. Ensimmäisellä työviikolla Sepiltä ja minulta kului tähän kaikkeen aikaa joka päivä kaksi ja puoli tuntia. Työmatkan eri palat kun oli loksautettava koiran päässä yhteen. Jokaikisessä kulmassa se varmisteli minulta, että mihinkäs nyt mennään, enkä minä silloin ymmärtänyt mitään koiran logiikasta, Kaisa muistelee. Länsimetron aloitettua toimintansa opaskoirakko harjoitteli reitin Urheilupuiston metroasemalle ja liikkumaan siellä espoolaisen peesarin kanssa, joka oli perehtynyt reittiin ja metroasemaan etukäteen. Tällä kertaa reitin opetteluun kului huomattavasti vähemmän aikaa. Olihan Sepi nyt vanhempi ja reitit metroasemalta bussipysäkille ja takaisin ovat lyhyitä.

- Länsimetron asemilla olevat äänio-pasteet ovat todella hyödyllisiä. Äänimerkki antaa minulle tiedon olinpaikastani sekä suunnan mihin minun on käskettävä Sepiä menemään. Metrolaiturin ohjauksraitakin auttaa liikkumisessa, hän kiittelee.

Bussin 550 käytössä ei Kaisan mukaan mitään opeteltavaa ole ollutkaan, koska pysäkkien sijainti on hänelle jo ennestään tuttu aikaisemmilta reiteiltä.

Kaisa ja Sepi

Ongelmana tällä reitillä on, että bussit ajavat kovin usein opaskoirakon ohi pysähtymättä heidän kohdalleen. Teknisenä ihmisenä Kaisa teki asiasta muutama vuosi sitten videon ja laittoi sen Facebookiin. Kerran hän sai napsaistua kuvan kännykkäkameralla bussin takaosasta, kun bussi oli ohittamassa Sepiä ja häntä. Palautetta nainen on antanut ohi ajavista bussinkuljettajista useasti. Onneksi bussien vuoroväli on vain viisi minuuttia. Ystävälliset ihmiset kertovat

myös bussin saapumisesta ja pysäyttävät sen. Jos bussissa ei ole pysäkkikuulutuksia, Kaisa kertoo kuljettajalle minne on menossa ja pyytää häntä sanomaan poistumispysäkin. Hän varmistaa olinpaikkansa vielä BlindSquare-paikannussoveluksen avulla, koska bussinkuljettajat eivät läheskään aina muista sanoa poistumispysäkkiä.

Absoluuttinen karttapää

Sepi on tietysti Kaisan mukana työmatkoilla eri puolilla Suomea. Matkat Helsingistä muualle Suomeen taittavat yleensä junalla. Vieraalla paikkakunnalla Kaisa varmistaa jonkun tutun henkilön olevan asemalla vastassa. Jos näin ei ole, hän menee kohdepaikkaan taksilla. Vakiokaupungeista hänellä on päässään kartat, joten niistä jaloittelupaikat Sepille ja muu tarvittava löytyy helposti.

- Minulla on absoluuttinen karttapää. Kun kerran käyn jossakin paikassa tai minulle selitetään kyseinen paikka, muistan sen ikuisesti. Vaikka muistan reitit hyvin, minun on huomioitava mahdolliset muutokset reitillä vanhan reitin päälle rakentaen, Kaisa kertoo. Näkömuistikuvat näkevältä ajalta auttavat tässä paljon.

Luottokoira Sepi poisti koirapelon

liriksessä Kaisalla on työhuone, jonka nurkassa Sepillä on oma paikka. Kaisan lähtiessä käväisemään jossakin koira tietää oikein hyvin, ettei se saa poistua huoneesta. Sepi itse ei laske poistumiseksi, että se istuu käytävällä, mutta sen häntä on vielä Kaisan huoneessa. Jonkun huomauttaessa sitä tästä, se ryömii häpeissään takaisin huoneeseen. Sepi ei reagoi mahdolliseen meluun tai muuhun hälinään, vaan on aina herrasmies. Näin se on saanut Kaisan kollegoiden kunnioituksen. Samalla käytävällä on kolme muuta opaskoiraa. Sepi saakin usein koirakaverin Iiriksen opaskoirapuistoon leikkimään ja juoksemaan vapaana Kaisan ruokatunnilla.

Kaisan työpisteen lähellä on Näkövammaisten liiton lasten kuntoutus, jossa perheet näkövammaisine lapsineen käyvät. Luottokoira Sepi saa joskus kunnian olla mallikappaleena, kun näkövammaiset lapset perheineen haluavat tulla tapamaan opaskoiraa. Erityisesti koira pelkävien lasten pelkoa on siedätetty Sepin avulla.

- Alussa lapset eivät uskalla tulla lähellekään Sepiä, mutta käydessään uudestaan he tulevat yhä lähemmäksi ja lopulta uskaltavat rapsuttamaan sitä, Kaisa kuvailee. Hänen mieleen on jäänyt monivammainen nuori, joka pelkäsi koiria.

- Ensimmäisellä kerralla hän vain istui jäykkänä, mutta antoi Sepin haistella varpaitaan. Seuraavalla kerralla Sepi sai haistella hänen polviaan. Lopulta hän uskalsi jo koskettaa Sepiä. Tämä oli pitkä prosessi kestäen varmaan noin puolitoista vuotta. Viimein tapasimme kerran Iiriksen pihalla ja kysyin häneltä, josko hän haluaisi kokeilla kävellä valjaissa olevan opaskoiran kanssa. Siinä vaiheessa hän oli rohkautunut niin paljon, että käveli valjaissa olevan Sepin kanssa talon seinää pitkin ulko-ovelle. Nuori oli äärettömän innoissaan. Hän halusi, että hänestä ja Sepistä otetaan kuvia ja näytetään niitä kaikille. ■